

בס"ד. שיחת ש"פ קרח, ג' תמוז, ה'תשכ"ד.

בלתי מוגה

א. ביום ג' תמוז בשעה השני' בצהריים¹ היתה אתחלתא דגאולה של כ"ק מו"ח אדמו"ר בעל השמחה והגאולה די"ב י"ג תמוז.

ואע"פ שהיתה זו רק אתחלתא דגאולה, ועדיין הי' צורך בגאולה אמיתית ושלמה,

— וכמו שרואים בנוגע ליציאת מצרים שהיתה התחלת הגאולה, עד כמה מתייגעים ("מ'מאטערט זיך") הן למטה והן למעלה כדי לפעול שמהתחלת הגאולה תומשך ותבוא הגאולה האמיתית והשלמה —

הרי התחלת הגאולה כוללת גם את שלימות הגאולה, כידוע² שיצי"מ (התחלת הגאולה) כוללת גם את שלימות הגאולה העתידה, ועד"ז בעניננו, שהתחלת הגאולה דג' תמוז כוללת גם את הגאולה די"ב תמוז,

יתירה מזה, שכוללת את שלימות הגאולה ממש — שלא היתה גם בי"ב תמוז:

בנוגע לאיש פרטי, הנה כאשר נגאל ברמ"ח אבריו, הרי זו שלימות הגאולה הפרטית שלו; אבל כאשר מדובר אודות איש כללי, ועאכו"כ נשיא בישראל, ובפרט כאשר כללות ענין המאסר הי' בעיקר בגלל ענינים כלליים, הרי מובן, שכל זמן שלא נגאלו כל השייכים אליו, לא נעשית עדיין שלימות הגאולה הפרטית שלו. שלימות הגאולה שלו היא רק כאשר נגאלים גם כל אלו שהם ניצוצות שלו, שאצל כל אחד מהם לא יהיו מניעות כלל על לימוד התורה וקיום המצוות, שיוכלו לעשות זאת באופן של חירות כו'.

וגם שלימות הגאולה ממש — נכללת כבר באתחלתא דגאולה שבג' תמוז.

ונוסף לזה, יש מעלה באתחלתא דגאולה דוקא, כיון שזוהי שבירת ובקיעת ("דורך־בראך") כל הענין, שזוהי הסיבה לכך ש"כל התחלות קשות"³.

(2) ראה תו"מ חכ"ח ע' 51. וש"נ.
(3) מכילתא ופרש"י יתרו יט, ה.

(1) ראה אג"ק אדמו"ר מוהרי"צ ח"ב ריש ע' סה.

וזוהי המעלה שביציאת מצרים לגבי הגאולה העתידה — שאף שנאמר⁴ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות", ואיתא בזהר⁵, שהגילויים דלעתיד לבוא יהיו באופן של "נפלאות" לגבי הגילויים שביצי"מ, מ"מ נאמר על זה "כימי צאתך מארץ מצרים", "כימי" דייקא, בכ"ף הדמיון, ולא כמו יצי"מ ממש, בגלל שביצי"מ היתה התחלת הגאולה, שבה ישנו החידוש של שבירת ובקיעת ענין הגלות.

והענין בזה:

ענין הגלות אינו דבר טבעי, כיון שע"פ טבע אין מקום שבנ"י יהיו בגלות, שהרי "כי לי בני ישראל עבדים"⁶, "ולא עבדים לעבדים"⁷ (לפרעה או לשאר אומות העולם); אלא מצד זה גופא שבנ"י הם עבדים להקב"ה שהוא כל יכול, הנה בכחו הכל יכול הגלה הקב"ה את בני אוה"ע, למרות שאין לזה מקום ע"פ טבע.

ועפ"ז מובן גודל החידוש דיצי"מ — שנתבטל ענין הגלות שבא מצד כחו ית' הכל יכול.

ובפרט שבעת יצי"מ היו פרעה ומצרים בתקפם, וכמ"ש⁸ "אם זרוע כאל לך גוי' עדה נא גאון וגובה גוי' ראה כל גאה הכניעהו והדוך רשעים תחתם", ואעפ"כ, מבלי הבט על התוקף כו', היתה שבירת הגלות, ובאופן גלוי, ועד ש"בני ישראל יוצאים ביד רמה"⁹.

וע"ד מעלת אתחלתא דגאולה שביצי"מ — יש גם מעלה באתחלתא דגאולה דג' תמוז¹⁰.

ב. כל עניני בני"י קשורים עם תורה — תורה שבכתב ותורה שבעל-פה, ומאז התגלות החסידות (וכפי שבעל השמחה והגאולה כותב על זה¹¹ הלשון "חשף הוי' את זרוע קדשו"¹²) ע"י הבעש"ט, ולאחרי כן התגלות תורת חסידות חב"ד ע"י אדמו"ר הזקן, ממלא מקומו של הבעש"ט — גם עם תורת החסידות.

ובהתאם לכך, הנה גם ענין אתחלתא דגאולה דג' תמוז קישר בעל

334. חיי"ט ע' 155. חל"ג ע' 244. וש"נ.

(9) בשלח יד, ח.

(10) ראה גם שיחת ש"פ קרח, ג' תמוז תשח"י בתחלתה (תו"מ חכ"ג ע' 103 ואילך).

(11) בקונטרס תורת החסידות פ"א (ע' 5).

ולאח"ז באג"ק שלו ח"ד ע' שיג.

(12) ישעי' נב, יו"ד.

(4) מיכה ז, טו.

(5) ראה זח"א רסא, ב. וראה גם פ"ח

שער חהמ"צ פ"ו. הובא באוה"ת נ"ך עה"פ (ע' תפד).

(6) בהר כה, נה.

(7) קידושין כב, ב. וש"נ.

(8) איוב מ, יו"ד. וראה תו"מ ח"ג ע'

השמחה והגאולה עם תורה, באמרו אז¹³ ענין שיש בו מתורה שבכתב, מתורה שבעל-פה ומתורת החסידות — כמבואר ברשימת כ"ק מו"ח אדמו"ר מג' תמוז תרפ"ז, שהוגהה על ידו¹⁴, ונדפסה עוד בחיים חיותו של בעל השמחה והגאולה בעלמא דין, שמתחיל בפסוק¹⁵ "יהי הוי' אלקינו עמנו כאשר הי' עם אבותינו וגו'" — תושב"כ; ומפרש, "הגם שאין אנו דומים לאבותינו", שהמקור לזה הוא מאמר המדרש¹⁶ — תושבע"פ — אודות שבחו של המלך שנותן שכר גם ל"פועלים רעים" או "פועלים עצלים" (כב' הגירסאות)¹⁷; וממשיך לבאר ענין מתורת החסידות — החילוק בינינו לבין אבותינו שהיו בעלי מס"נ בפועל¹⁸.

[המשך השיחה, שדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר הנ"ל נאמרו בשם כל ישראל, שכלל עצמו עמהם¹⁹, כיון שרצה לפעול ענין הגאולה אצל כל

(18) בענין זה נתבאר שענין המס"נ (אינו כמו ענין ההבנה וההשגה, שאי אפשר לדרוש זאת מכל אחד מישראל, אלא הו"ע ש) נדרש מכל אחד מישראל, מקצה היותר תחתון עד לקצה היותר עליון: גם בקצה היותר תחתון דורשים מס"נ בענין המעשה — שהרי "המעשה הוא העיקר" (אבות פ"א מ"ז), ושייך גם לאיש פשוט, וממנו דורשים שהמעשה יהי' מתוך מס"נ; וגם בקצה העליון ביותר דורשים מס"נ שלמעלה מהשכל, כדאיתא במדרש (שמו"ר רפ"ג) "פתי יאמין לכל דבר זה משה", שענין האמונה הוא למעלה מטעם ודעת.

(19) ע"ד שמשה רבינו כלל עצמו עם עושי העגל, באמרו "ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת" (תשא לב, לב), ועי"ז פעל שיהי' "סלחתי כדברך" (פרש"י שם לג, יא. ועוד).

(13) שיחת ג' תמוז תרפ"ז — נדפסה בלקו"ד ח"ד תרצ"א ב, ואילך. ולאח"ז בסה"ש תרפ"ז ע' 169 ואילך. וש"נ.

(14) ראה סה"ש שם בשוה"ג.

(15) מלכים-א ח, נז.

(16) מדרש תהלים כו, ג-ד.

(17) והחילוק ביניהם: "פועל רע" היינו מי שיודע שיכול למלא את העבודה, ואעפ"כ, מצד זה ש"עבדא בהפקירא נחא לי" (גיטין יג, א. וש"נ), אינו רוצה לעבוד עבודתו, כדי להכעיס; משא"כ "פועל עצל" היינו מי שחושב (מצד ריבוי הטרדות שלו*, עד למעמד ומצב ד"היית משוגע ממראה עיניך" (תבוא כח, לד)) שאין לו כח למלא את העבודה שהוטלה עליו**.

(* אף שבאמת לא הי' צריך להיות טרוד מזה, אלא לבטוח בהקב"ה שיתן לו כל צרכיו. וכפי שאמר פעם כ"ק מו"ח אדמו"ר (ראה גם תו"מ ח"ד ע' 92. וש"נ) ש"חסיד" הוא כמו "עו": "עו" — יודעת שתפקידה ליתן חלב, ואילו הדאגה לכל הצטרכותה מוטלת על בעה"ב. וכך גם צריך חסיד לידע שענינו הוא ללמוד תורה ולקיים מצוות, ולכלל הצטרכותו ידאג הקב"ה.

(** ואף שלכאורה הרי זו סתירה מיני

בנ"י (גם פועלים רעים²⁰), והימים האלה נזכרים ונעשים²¹ — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"י"ח ע' 226 ואילך].

ג. מאמר (כעין שיחה) ד"ה יהי הוי' אלקינו עמנו גו' (א) — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א.

* * *

ד. (ואח"כ אמר:)

מספרים²², שכאשר כ"ק מו"ח אדמו"ר הי' באָטוואָצק או בוואַרשא, הגיע א' החסידים מעיר אחרת בפולין, וביקש מהרבי שיאמר חסידות — הי' זה יום שלישי בשבוע, וכאשר הרבי אמר, שאין זה יום השבת, אמר החסיד אל הרבי: כאשר אני בא אל הרבי, הרי זה אצלי שבת. והרבי אכן אמר מאמר חסידות.

ומכאן רואים, שכאשר בא יהודי ואומר שהוא נמצא במעמד ומצב של שבת, הרי זה פועל גם אצל הזולת שנעשה אצלו מעמד ומצב של שבת, אף שמלכתחילה לא הי' במעמד ומצב כזה.

ועד"ז בנוגע לענינו: כאשר בא יהודי ואומר שהוא נמצא במעמד ומצב מסויים — ועאכו"כ שעומדים אנו ביום השבת, והוא גם ג' תמוז — הרי זה פועל כו', גם אם מלכתחילה לא עמדו במעמד ומצב זה.

* * *

ה. בפרשת השבוע²³ מדובר אודות מחלוקת קרח על משה בג' דברים: כהונת אהרן ("מדוע תתנשאו"²⁴), החיוב דמזוזה בבית מלא ספרים והחיוב דציצית בטלית שכולה תכלת²⁵, כדאיתא בספרים²⁶ שהם

(סי"ד) שנמשך אור חדש שלא הי' מעולם.
22 ראה גם תו"מ ח"י"א ס"ע 279 ואילך.
וש"נ.

23 נתבארה גם השאלה למה נקראת הפרשה על שם קרח, אף שהי' רשע שלא שב בתשובה — ראה לקו"ש ח"י"ח ע' 114 ואילך (גם משיחה זו). וראה גם לקו"ש ח"י"ח ע' 191. וש"נ.

24 פרשתנו טז, ג.

25 במדב"ר פ"ח, ג. נתחומא פרשתנו ב.
יל"ש ריש פרשתנו. ירושלמי סנהדרין פ"ה ה"א.

26 ראה גם שיחת ש"פ קרח תשי"ז ס"ט (תו"מ ח"כ ע' 88).

20 ובאופן שגם להם נותן הקב"ה את שכרם, והיינו, שאינו ממתין עד שישלימו את עבודתם, אלא לכל לראש נותן להם שכר, ונתינת השכר גופא מעוררת אותם לעבוד עבודתם (וכפתגם רבינו הזקן (ראה גם תו"מ חל"ט ס"ע 76. וש"נ) שהקב"ה יתן לבנ"י את צרכיהם, ואז יראו בני"י מה שביכלתם לפעול), ובלשון המדרש: "אימתי הוא משובח כו'", היינו, שנתינת השכר פועלת שישבחו את המלך.

21 שבג' תמוז בכל שנה ושנה חוזר ונמשך עוד הפעם תוכן דברי כ"ק מו"ח אדמו"ר הנ"ל, ובאופן של הוספה, כדאיתא באגה"ק

ר"ת "אמת" (אהרן מזוזה תכלת), וזהו מ"ש בגמרא²⁷ שבלועי קרח אמרו "משה אמת ותורתו אמת", שהודו שהצדק עם משה רבינו בכל ג' הענינים ד"אמת".

ונתבארו הדברים בהתחלת השבוע²⁸ — לכל לראש בנוגע לבית מלא ספרים, ואח"כ בנוגע לטלית שכולה תכלת.

ומאז הנני ממתין שמישהו ישאל מהו הטעם על סדר הדברים — הרי במדרש הסדר הוא ששאל תחילה על טלית שכולה תכלת ואח"כ על בית מלא ספרים?

ו. גם צריך להבין בנוגע לשאלה אם בית מלא ספרים פטור ממזוזה — הרי הציווי "וכתבתם על מזוזות גו'" נאמר במשנה תורה²⁹, בשנת הארבעים, ואיך יתכן שקרח שאל אודות מצות מזוזה שנאמרה ל"ח שנה לאחרי כן?

ואין לומר שעוד לפני"ז נצטוו על מזוזה, אלא שאח"כ נאמר עוד הפעם ונכתב במשנה תורה (בדוגמת דברי הגמרא³⁰ "עד דלא בא יחזקאל מאן אמרה, אלא גמרא גמירי לה, ואתא יחזקאל ואסמכה אקרא") — כי, כל זמן שלא נכתב במשנה תורה הרי זה דברים שבעל פה, ו"דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב"³¹ במזוזה.

[ואין לומר שהציווי "דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב" נתחדש לאחרי כן — שהרי למדים זאת ממש"נ בפ' תשא³² — מיד לאחרי חטא העגל — "כתב לך את הדברים האלה".]

ואין לומר שאע"פ שבפועל לא קיימו מצות מזוזה עד שנת הארבעים (בגלל ש"דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב"), מ"מ, הציווי על מזוזה נאמר לפני"ז, על מנת שיקיימוהו לאח"ז, כמו המצוות שנצטוו לקיימם לאחרי שיכנסו לארץ ("כי תבואו אל ארץ מושבותיכם"³³) — כי, בשלמא במצוות התלויות בכניסה לארץ, שייך לומר שנצטוו מתחילה לקיימם לאחרי זמן, אבל במצות מזוזה שאין בה הגבלות (מצד עצמה), אם ה' הציווי מקודם לכן, היו צריכים לקיימה בפועל תיכף ומיד. וכיון שלא יכלו לקיימה קודם שנכתבה במשנה תורה,

(30) סנהדרין כב, סע"ב.

(31) גיטין ס, ב.

(32) לד, כז.

(33) שלח טו, ב.

(27) ב"ב עד, א. וש"נ.

(28) שיחת יום א' פ' קרח, כ"ז סיון —

לנשי ובנות חב"ד ס"ג ואילך (לעיל ס"ע 146 ואילך).

(29) ואתחנן ו, ט. עקב יא, כ.

מוכח, שלפנ"ז לא הי' ציווי זה. וא"כ, אינו מוכן: כיצד שאל קרח אודות מצות מזוזה?

ז. חקירה זו מצינו גם בנוגע למצות תפילין — האם בהיותם במדבר, קודם שנת הארבעים, קיימו בני" מצות תפילין, שבה ישנם (לא רק פרשיות קדש והי' כי יביאך, אלא) גם פרשיות שמע והי' אם שמוע, שנאמרו במשנה תורה:

יש אומרים שבמדבר לא הניחו תפילין³⁴. ומ"ש בגמרא³⁵ גבי "ביאה דכתב רחמנא גבי תפילין", "עשה מצוה זו שבשבילה תיכנס לארץ" — יש לפרש שהכניסה לארץ תהי' (לא בזכות קיום מצות תפילין שכבר היתה בפועל, אלא) בזכות מצות תפילין שיקיימו לאחרי כן, שהרי הקב"ה יודע עתידות כו'.

אבל נשמט מהם מאמר המדרש באל"י רבה³⁶ (שהובא ברבותינו בעלי התוספות בפ' שלח³⁷) בטעם סמיכות פרשת ציצית לפרשת מקושש עצים: "אמר לו הקב"ה למשה: משה, מפני מה חילל זה שבת .. יום חול תפילין בראשו ותפילין בזרועו ורואה וחוזר במעשיו, עכשיו שאין לו תפילין, חילל זה את השבת, באותה שעה אמר הקב"ה למשה: משה, צא וברר להם לישראל .. מצות ציצית כו'" (שקיומה הן בחול והן בשבת) — שמוזה מוכח שגם במדבר הניחו תפילין.

ובשו"ת בשמים ראש כסא דהרסנא³⁸ כותב תחילה שבודאי לא היו בתפילין שהניחו בני" במדבר אלא הפרשיות קדש והי' כי יביאך (שהרי החיוב דד' פרשיות שלמדים מ"טוטפות"³⁹ נאמר במשנה תורה*), ולבסוף נשאר בצ"ע, כיון שדוחק לומר שלא היו אלא שתי פרשיות.

(* ו"לטוטפות" שנאמר בס"פ בא — הוא בפרשת והי' כי יביאך, שנוסף לכך שהפירוש ד"כי יביאך" — כאן, וגם בפ' קדש (ובשניהם כתוב זה בתחילת הענין) — (לפי זה) הוא בזכות זה יביאך, לשון עתיד, הנה בפ' שני, סוף הפרשה מדבר בזמן שלאחרי ש"ישאלך בנך מחר" (שם, יד), כדרשת חז"ל (פרש"י עה"פ) "לאחר זמן", דכולל כל הדורות, ולכן אמר כאן "טוטפות" דוקא, "טט באפריקי כו'" (פרש"י עה"פ).

ועפ"ז מתורץ ג"כ מה שבב' פרשיות אלו (קדש והי' כי יביאך) הסמוכות זל"ז — משנה הלשון: בא' — "לזכרון" (שם, ט), בב' — "לטוטפות".

(34) ראה בהנסמן בתו"ש ח"י"ב ע' רמט.

(35) קידושין לו, סע"ב.

(36) ראתחנן ו, ח. עקב יא, יח.

(37) טו, לב.

(38) סכ"ד.

(39) פכ"ו.

ובחידושי הרשב"א למנחות⁴⁰ איתא, שכיון ש"קדש והי' כי יביאך נאמרו בשעת יציאת מצרים, וכתוב בהם והי' לאות על ידך ולטוטפות בין עיניך, אלמא הזהיר אז הקב"ה על התפילין, והתפילין הם נעשים מארבע פרשיות הללו, א"כ הי' צריך [לומר] שנאמרו אז בשעת יצי"מ" (אלא ששמע והי' אם שמוע נכתבו לאח"ז במשנה תורה). וכדי שלא יוקשה מהא ד"דברים שבעל פה אי אתה רשאי לאומרן בכתב", יש לתרץ אליבא דמ"ד "תורה חתומה ניתנה"⁴¹, והיינו, שנתנית התורה בכתב היתה רק בשנת הארבעים, שאז נחתמה התורה, ונמצא, שמקודם לכן לא הי' כל הגדר דדברים שבכתב ודברים שבע"פ.

ועפ"ז י"ל גם בנוגע למזוזה, שהציווי נאמר כבר לפנ"ז (ובמשנה תורה נאמר עוד הפעם), כך, שגם קודם שנת הארבעים קיימו מצות מזוזה בפועל ממש.

ח. ויש להוסיף, בתור מאמר המוסגר, שע"פ דברי המדרש הנ"ל שקרח שאל בנוגע לחיוב מזוזה בבית מלא ספרים — שמזה מובן שגם קודם שנת הארבעים קיימו מצוה מזוזה — יש לבאר תמיהה בדברי רבינו הזקן בתניא:

בסוף פרק כ"ה כותב רבינו הזקן: "ובזה יובן למה צוה משה רבינו ע"ה במשנה תורה לדור שנכנסו לארץ לקרות ק"ש פעמים בכל יום לקבל עליו מלכות שמים במסירת נפש, והלא הבטיח להם פחדכם ומוראכם יתן ה' וגו'⁴², אלא משום שקיום התורה ומצותי' תלוי בזה שיזכור תמיד ענין מסירת נפשו לה' וכו'".

ולכאורה: למה צריך רבינו הזקן להאריך כ"כ — ובפרט ע"פ הידוע⁴³ גודל הדיוק של רבינו הזקן בתניא, עד כדי כך, שהתבונן ועיין במשך ששה שבועות אם לכתוב תיבה מסויימת עם או בלי וא"ו החיבור (כמו בריש פמ"א: "ראשית העבודה ועיקרה ושרשה") — הרי העיקר נוגע כאן הציווי לדור שנכנסו לארץ (שלהם הובטח "פחדכם ומוראכם יתן ה' וגו'"), ולא נוגע מה ש"צוה משה רבינו ע"ה", ו"במשנה תורה"⁴⁴, וא"כ הול"ל בקיצור: למה נצטוו דור שנכנסו לארץ לקרות ק"ש כו',

(40) ראה תו"מ — רשימת היומן ע' רלו.

וש"נ.

(41) ראה גם "מ"מ, הגהות והערות קצרות"

לתניא שם (ע' קנז ואילך). וש"נ.

(40) לד, א.

(41) גיטין ס, א.

(42) ס"פ עקב.

ומדוע מאריך רבינו הזקן ש"צוה משה רבינו ע"ה במשנה תורה לדור שנכנסו לארץ כו"י?

ויוכן ע"פ דברי המדרש הנ"ל בנוגע לשאלת קרח אודות החיוב דמזוזה, שמזה מוכח שהציווי על מזוזה — ובמילא גם על קריאת שמע, שהרי הפרשיות דק"ש כתובות במזוזה — הי' עוד מקודם לכן, ובמשנה תורה חזר ונכפל (כנ"ל בארוכה), וכמו שמצינו עד"ז בכ"כ ציוויים.

ועפ"ז מובן שרבינו הזקן אינו יכול לכתוב: למה נצטוו דור שנכנסו לארץ לקרות ק"ש — כיון שאין זה מדוייק, שהרי הציווי על ק"ש הי' כבר לפני"ז; אלא שאלת רבינו הזקן היא: כאשר משה רבינו חזר עוה"פ על ציווי התורה במשנה תורה בשביל הדור שנכנסו לארץ — למה חזר גם על הציווי דק"ש.

ט. בנוגע להמדובר תחילה אודות בית מלא ספרים ואח"כ אודות טלית שכולה תכלת — הרי זה על יסוד משמעות הדברים במדרש משלי⁴⁵, שבשאלתו "בית מלא ספרים כו"י רצה להוכיח לענין טלית שכולה תכלת, שעפ"ז נמצא שסברתו במזוזה היא היסוד לסברתו לחלוק על התכלת, ונמצא שבמחשבה והגיון חלק תחלה על מזוזה⁴⁶ (אף שבפועל שאל תחילה על טלית שכולה תכלת ואח"כ על בית מלא ספרים).

והענין בזה:

בדרושי חסידות שבפרשיות שלח וקרח⁴⁷ מבואר באריכות בענין תורה ומצוות, שבכל אחד מהם יש מעלה: מעלת התורה — כמארז"ל⁴⁸ "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", ומעלת המצוות — כמארז"ל⁴⁹ על הפסוק⁵⁰ "וכל חפציק לא ישוו בה", "הא חפצי שמים ישוו בה", שתלמוד תורה נדחית מפני מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים.

ופנימיות הענין בזה — שיש חילוק בין הענינים כפי שהם בשרשם וכפי שבאים בגילוי: בשרשם — מצוות קדמו, כי מצוות הם בבחי'

ד"ה והי' לכם לציצית דש"פ שלח עטר"ת פ"ד, וד"ה ויקח קרח דש"פ קרח עטר"ת פ"ד (סה"מ עטר"ת ע' תצ וע' תק). ד"ה והי' לכם לציצית דש"פ שלח תש"ב (סה"מ תש"ב ע' 119 ואילך). ועוד.

(48) קידושין מ, ב. וש"נ.

(49) מו"ק ט, ריש ע"ב.

(50) משלי ג, טו.

(45) באבער — פ"א.

(46) ראה לקו"ש ח"ח ע' 103 הערה 8

(משיחה זו).

(47) ראה לקו"ת שלח לו, סע"א ואילך.

לט, א ואילך. מז, סע"א ואילך. מט, ג ואילך.

ריש פרשתנו. ד"ה למען תזכרו דש"פ שלח

תקס"ח (סה"מ תקס"ח ח"א ע' שלד ואילך).

אוה"ת שלח ע' תרלד ואילך. ד"ה חביב אדם

תרל"ה (סה"מ תרל"ה ח"ב ע' שדמ ואילך).

גלגלתא, רצון, ותורה היא בחי' חכמה, והרי רצון קודם לחכמה (וכן הוא הסדר בעבודת האדם מצד כחות מקיפים — שמצוות קדמו, שזהו"ע הקדמת נעשה לנשמע). אבל כפי שנמשך בכחות הגלויים (הפנימיים) הרי זה כחות המתהפך — שתורה קדמה למצוות, שע"י התורה יודעים אודות המצוות (וכן הוא הסדר בעבודת האדם מצד כחות הפנימיים — שגדול תלמוד שמביא לידי מעשה).

וזהו גם ב' הסדרים שמצינו בטענותיו של קרח:

בנוגע לפועל — היתה תחילה השאלה אודות טלית שכולה תכלת (מצוות), ואח"כ השאלה אודות בית מלא ספרים (תורה), כי מצד כללות הענינים קדמו מצוות לתורה.

— וסדר הטענות הוא כפי סדר ההשתלשלות מלמעלה למטה: הטענה הראשונה היתה אודות טלית שכולה תכלת — מצוות, בחי' גלגלתא, מקיף שלמעלה מחכמה; אח"כ היתה הטענה אודות בית מלא ספרים שיהא פטור ממזוזה — שזהו"ע הקשור עם אורות פנימיים, עשר ספירות, החל מחכמה כו' עד מלכות, שזהו ענין המזוזה שקובעים על פתח הבית, בחי' מלכות⁵¹; ואח"כ היתה הטענה אודות נגעים (כדאיתא בירושלמי פ' חלק⁵² שקרח טען איך יתכן שבהרת כגריס טמא, ופרחה בכולו טהור) — שענינם הוא מחוץ לכל המחנות, שזהו בחי' הקליפות שלמטה מעולמות דקדושה, שלכן, בהיות בני" במדבר, תחת ענני הכבוד, לא הי' כל הדין של נגעים. —

אבל בנוגע לשכל והסברת השאלות — באה תחילה (י"ל בהגיון וי"ל גם באמירה) ההסברה דבית מלא ספרים, ואח"כ ההסברה דטלית שכולה תכלת, כי, מצד התגלות והבנת הענינים קודמת תורה למצוות*.

(* ועפ"ז יובן גם טעם הפשיטות (הן אצל משה והן אצל קרח) בענין בית מלא ספרים יותר מבענין טלית שכולה תכלת, שההוכחה על טלית שכולה תכלת היתה מבית מלא ספרים — כי, תורה (בית מלא ספרים) שענינה פנימיות, הבנה, צריכה להיות באופן המתאים ("אויסגעהאלטן") ע"פ הבנה⁵³, משא"כ מצוות (טלית שכולה תכלת) שענינם רצון, הרי הרצון אינו מוכרח שיהי' ע"פ הבנה (דהבנה היא ירידת הרצון), ואדרבה, מצוות הם חוקים, ורק מפני שהענינים שבמצוות משתלשלים (בגילוי) מהענינים שבתורה, וגדול תלמוד כו', נשתלשלה בהם גם ההבנה.

(52) שבהערה 25.

(53) ראה גם לקו"ש שם ע' 112 הערה

.75*

(51) ראה מאו"א וקה"י ערך דלת. לקו"ת

שה"ש טו, ב. מאמרי אדה"ז תקס"ט ריש ע'

סג. ועוד.

ולכן, כאשר דובר אודות הסברת הטענות, נתבארה תחילה הטענה בנוגע לבית מלא ספרים.

י. וכבר נתבאר לעיל תוכן ענין שאלות אלו בעבודת האדם⁵⁴:

ענין התכלת הוא — כשמה — מלשון כליון וביטול⁵⁵, כי, תכלת דומה לים וכו' (עד) לכסא הכבוד⁵⁶, ועיי"ז נזכר על היושב על הכסא, ועיי"ז נעשה אצלו כליון וביטול, היינו, שלא יעמוד בתנועה של ישות, אלא יתמסר לקיום המצוות. וזהו גם מ"ש⁵⁷ "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצוות ה'".

וזהו שטען קרח שמספיק טלית שכולה תכלת: כאשר יהודי קם בבוקר ואומר "מודה אני", הנה הקבלת-עול והמסירה ונתינה שבתחילת היום מספיקה עבורו.

ועל זה השיב לו משה, שלא די בכך, אלא צריך להיות חוט של תכלת על כל כנף וכנף, היינו, שבכל פינה ("אין יעדער ווינקעלע"), בכל מעשה ומעשה, צריך להיות ניכר ונרגש הענין דקבלת-עול.

ועד"ז בנוגע לבית מלא ספרים:

המשמעות של בית מלא ספרים בעבודת האדם היא — שהראש מלא בתורה, ובלשון חז"ל⁵⁸: "צנא דמלי סיפרי" — שאין זה לשבח (כטעות העולם)⁵⁹, אלא כפירוש רש"י ש"אינו אלא כסל שמילאוהו ספרים, ואין מבין מה בתוכה"; הוא אמנם מלא ספרים, אבל אין קשר ביניהם, הסל אינו יודע אודות הספרים, והספרים אינם יודעים אודות הסל, והיינו, שהסל נשאר כמו שהי' קודם שמילאוהו ספרים.

וכידוע פתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר⁶⁰ בשם הרביים שלפניו, שכאשר שיבחו מישהו שלמד את כל (או חלקים מסויימים מ) התורה, הי' המענה על זה: אבל מה לימדה התורה אותו?!...

ולכן לא די בבית מלא ספרים, אלא יש צורך גם במזווה — שיהי' ניכר שזהו בית יהודי, וצריך להיות ניכר לא רק בספרים, אלא בכל כלי הבית, שכולם חדורים ב"אחד".

ואח"כ באה השאלה אודות נגעים, איך יתכן שבהרת כגריס טמא ופרחה בכולו טהור. והביאור בזה — כמבואר במאמר דפ' קרח

(57) שלח טו, לט.

(58) מגילה כח, ב.

(59) ראה גם תו"מ חט"ו ס"ע 77 ואילך.

(60) ראה לעיל ע' 110. וש"נ.

(54) ראה גם לקו"ש שם ע' 111.

(55) ראה לקו"ת פרשתנו נג, ג ואילך.

ובכ"מ.

(56) סוטה יז, סע"א. וש"נ.

תרכ"ט⁶¹, שנגעים הו"ע הקליפות (כנ"ל ס"ט), ולכן, כאשר פרחה בכולו, ואין לו מקום לטעות שעודנו ביהדותו כו'⁶², אזי שב בתשובה ונעשה טהור; משא"כ בבהרת כגריס, הרי כיון שיש לו מקום לטעות, אזי אין תשובתו שלימה (וע"ד מ"ש רבינו יונה⁶³ בכיאר הטעם שחטאת בת דנקא ואשם בת שתיים, כיון שבאשם תלוי אין תשובתו שלימה, לפי שיכול לחשוב ששומן הי', משא"כ בחטא ודאי⁶⁴).

ועפ"ז יש לבאר מאמר רז"ל⁶⁵ ש"אין בן דוד בא אלא בדור שכולו זכאי או כולו חייב" — דלכאורה, בשלמא דור שכולו זכאי, הרי זו סיבה לביאת המשיח, אבל כיצד פועל דור שכולו חייב ביאת המשיח? — אך הענין הוא, שכאשר יהודי יודע שכולו חייב, הרי זה מעורר אותו לשוב בתשובה מיד, והתשובה מביאה את הגאולה.

יא. עבודת התשובה היא נעלית יותר מעבודת הצדיקים, כמארז"ל⁶⁶ "מקום שבעלי תשובה עומדין אין צדיקים גמורין יכולין לעמוד בו". וע"פ ביאר רבינו הזקן באגה"ת⁶⁷, הנה העילוי דבעלי תשובה לגבי צדיקים הוא בתשובה עילאה — התשובה ד"הרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה"⁶⁸ (כמבואר בלקו"ת פ' האזינו⁶⁹), שהיא בשמחה⁷⁰.

וזוהי גם מעלת בני קרח שעשו תשובה⁷¹, ועי"ז זכו להיות מן המשוררים⁷² — לשמח את בניי (שזהו"ע תשובה בשמחה), והשירה שלהם היא בנוגע לב' ענינים: ענין הגלות וענין הגאולה, וכנ"ל שהתשובה מביאה את הגאולה.

* * *

יב. מאמר (כעין שיחה) ד"ה יהי הוי' אלקינו עמנו גו' (ב).

* * *

יג. דובר אודות מ"ש בסיום פרשת קרח: "ולא תשאו עליו חטא בהרימכם את חלבו ממנו", שיש בו ב' לימודים: (א) בגמרא⁷³: "לתורם

(67) ספ"ח.

(68) קהלת יב, ז.

(69) עא, ג ואילך.

(70) אגה"ת פי"א.

(71) סנהדרין קי, א.

(72) דברי הימים א ו, טז-כ טו, יט. פרש"י

והראב"ע תהלים פח, א. ועוד.

(73) יבמות פט, ריש ע"ב. וש"נ.

(61) סה"מ תרכ"ט ס"ע רנו ואילך.

(62) ראה תניא פי"ד.

(63) ברכות א, ב (ד"ה והא דאמרינן). וראה

שו"ע אדה"ז או"ח סוסתר"ג.

(64) ראה תו"מ חל"ח ס"ע 106. וש"נ.

(65) סנהדרין צח, א. וראה גם לקו"ש חל"ב

ע' 82.

(66) ברכות לד, ב. רמב"ם הל' תשובה פ"ז

מן הרעה על היפה שתרומתו תרומה", (ב) בספרי: "אם הפרשתם אותו שלא מן המובחר אתם בנשיאת עון"⁷⁴, והשקו"ט אם פליגי או לא (דאפושי מחלוקת לא מפשינן)⁷⁵, ונתבאר שמאמר הספרי הוא המקור לדברי אדה"ז⁷⁶ בשו"ע⁷⁷ ש"האוכל והשותה (אחר כוס ד') אין עליו כלום, אלא שנמצא מוציא עצמו מכלל המהדרין, ועובר על דברי חכמים⁷⁸ שאמרו⁷⁹ לעולם אל יוציא אדם את עצמו מן הכלל" — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס⁸⁰ בלקו"ש חל"ג ע' 120 ואילך.

יד. ועפ"ז יש לקשר הסיום דפרשת קרח לפרשת חוקת:

התחלת פרשת חוקת היא: "זאת חוקת התורה" — שכללות התורה נקראת בשם חוקת, והיינו, שגם העדות והמשפטים שבתורה, שיש עליהם טעם שכלי, ועד ש"אילמלא לא ניתנה תורה (ח"ו) היינו למידין צניעות מחתול וכו"⁸¹ — צריכים לקיימם מצד קבלת עול, מפני ש"חוקה חקקתי גזירה גזרתי"⁸².

כשם שמצות פרה אדומה היא למעלה מהשכל, למעלה גם מחכמת שלמה המלך שהיא תכלית החכמה, כמ"ש שלמה "אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני"⁸³, ואפילו משה רבינו, שכל ענינו הי' חכמה, אמר לו הקב"ה "לך אני מגלה טעם פרה"⁸⁴, היינו, שהקב"ה הוצרך לגלות לו, אבל מעצמו לא הי' יכול להשיג זאת — כך גם בנוגע לכל המצוות, שטעמי מצוות לא נתגלו⁸⁵, ומה שנתגלה אינו אלא מקצת מן המקצת, אבל עיקר הטעם לא נתגלה, ולכן, קיום כל המצוות צריך להיות מצד קבלת עול, כמו מצות פרה אדומה.

הביאור בתניא ספכ"ה ע"פ מאמר המדרש בר"פ קרח.

77) או"ח סתפ"א ס"א.

78) שיש בזה חומר לגבי העובר על דברי תורה, שהרי חמורים דברי סופרים יותר מדברי תורה (ראה סנהדרין פח, ב (במשנה). ועוד).

79) ברכות מט, סע"ב.

80) בשילוב שיחת כ"ף מנ"א תשמ"ה.

81) עירובין ק, סע"ב (וראה תו"מ — רשימת היומן ע' שלו. וש"נ).

82) במדב"ר ר"פ חוקת. תנחומא שם ג.

83) קהלת ז, כג. וראה במדב"ר שם, ג (בסופו). תנחומא שם ו.

84) במדב"ר שם, ו. תנחומא שם ח.

85) תניא אגה"ק סיי"ט (קכח, א).

74) ראה גם לקו"ש חט"ו ע' 26 הערה 49.

75) והטעם שבגמרא מדובר אודות רעה ויפה, ובספרי אודות מובחר — מובן בפשטות: בגמרא מדובר אודות בדיעבד, שגם כאשר תורם שלא כדבעי, תרומתו תרומה, ולכן נקט קצה היותר תחתון — מן הרעה על היפה, וכ"ש בתורם מן היפה, אע"פ שאינו מובחר; ואילו בספרי, שהתורם שלא כדבעי הוא בנשיאת עון — נקט קצה היותר עליון, שתורם מן היפה אלא שאינו מובחר, וכ"ש בתורם מן הרעה.

76) ולהעיר, שמצינו שלמדים גם מענין שאינו שייך לדבר הנלמד (כבנדו"ד, שלמדים דין בהלכות פסח מדרשת הספרי בענין תרומה), ובדוגמת האמור לעיל (ס"ח) אודות

וע"פ דברי הגמרא⁸⁶ שכל חוקה עיכובא הוא, מובן, שכאשר חסר בענין ד"חוקה", קבלת עול, אלא קיום המצוות הוא מצד השכל, הרי זה לעיכובא (ולא באופן של "מהיכי תיתי" בלבד).

ולכאורה, כיון שמקיים המצוה במעשה, ו"המעשה הוא העיקר"⁸⁷ — מה נוגע כ"כ אם הקיום הוא מצד קבלת עול או מצד השכל, העיקר הוא שישנו המעשה?

אך הענין הוא — כפי שלמדים מסוף פרשת קרח, שממנה באים לפרשת חוקת — שגם כאשר מקיימים מצוה, אבל הקיום אינו בהידור, יש בזה ענין של נשיאת עון, כנ"ל.

טו. תוכן מאמר הספרי שצריך לתרום מן המובחר מתבטא בכללות העבודה בענין ד"כל חלב לה"⁸⁸, שבנוגע לכל עניני התומ"צ צריכים ליתן את הנאה והטוב — את הכחות היותר נעלים ועמוקים; צריכים להיות מונחים בעניני התומ"צ יותר ממה שמונחים בענינים האישיים.

וזהו מה שתבע כ"ק מו"ח אדמו"ר — להתמסר תוך כדי ניצול הכחות הכי גדולים והשתדלות הכי גדולה עבור הפצת התורה, גליא דתורה ופנימיות התורה, והידור בקיום המצוות.

כ"ק מו"ח אדמו"ר תבע זאת עוד יותר ממה שתבעו רבותינו נשיאינו שלפניו, ואצלו גופא היתה תביעה זו בשנים האחרונות יותר מאשר בשנים שלפנ"ז.

ומצד זה, ישנם הטועים וטוענים, שכיון שבשנים שלפנ"ז הי' יכול להתנהג באופן אחר — מבלי להשקיע השתדלות יתירה בהפצת התורה כו' — ולהיות "צדיק גמור" או "בעל תשובה גמור", הנה גם עתה יכול להתנהג כן.

ועל זה אומרים לו: עכשיו תובעים יותר! אלא מאי, יש לו קושיא: מהו החילוק? — עליו לקיים זאת מתוך קבלת עול, "חוקה חקקתי גזירה גזרתי".

כיון שכ"ק מו"ח אדמו"ר נתמנה לנשיא הדור, והוא תובע הנהגה זו — הרי מזה גופא מוכח שהשעה צריכה לכך. ואם יש לו קושיא — יתייגע לתרץ הקושיא, אבל, אין זמן להמתין עד שיביין; בינתיים עליו

(88) ויקרא ג, טז. רמב"ם סוף הל' איסורי מזבח. וראה לקו"ש שם ע' 124 ואילך.

(86) קידושין יד, א ובפרש"י.
(87) אבות פ"א מ"ז.

למלא את תביעתו של הרבי מתוך קבלת עול, "חוקה חקקתי", וכאמור, שאין זה באופן ד"מהיכי תיתי", אלא — חוקה לעיכובא.

וכאמור לעיל שההתעסקות בזה צריכה להיות מן המובחר, והיינו, שיש להשקיע את ההשתדלות והכחות הכי גדולים בעניני תומ"צ; בזה צריכים להיות מונחים וזה צריך להיות נוגע יותר מעניני פרנסה ובריאות הגוף.

ולא כמו אלו שבגלל עשירות המעלה חום ("א צענטל דיגרי היץ") ממעטים בעניני תומ"צ — היפך דין מפורש בשו"ע⁸⁹ שאפילו זקן חולה ובעל יסורים חייבים בתלמוד תורה במשך כ"ד שעות המעת-לעת, ובפרט שלא תובעים התעסקות במשך כ"ד שעות, כי אם, לעסוק בהפצת התורה מחצית השעה יותר ממה שמונחים בענינים האישיים, ואם לא מחצית השעה — לכל הפחות רביע השעה.

גם אם חסר, רח"ל, בבריאות או בפרנסה — אין זה שייך לעניני התומ"צ!

ועאכו"כ כשהטענה היא (לא מצד חסרון בבריאות או בפרנסה, אלא) רק ש"אין לו מצב רוח"... ולכן יוצא ידי-חובתו בלימוד שורות אחדות בגמרא, שורות אחדות במאמר חסידות, ומילים ספורות ("א פאָר ווערטער") עם הזולת כדי לצאת י"ח "הוכח תוכיח את עמיתך"⁹⁰.

— זה לא מה שהרבי תובע; הרבי תובע שיהי' מן המובחר!

וכאשר לא יתחשב עם עצמו, ויתמסר לעניני התומ"צ — אזי יתן לו השי"ת כל המצטרך לו בעניניו הגשמיים, וכפסק הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל: "ולא שבט לוי בלבד, אלא כל איש ואיש מכל באי העולם אשר נדבה רוחו אותו כו' הרי זה נתקדש קדש קדשים, ויהי' הוי' חלקו ונחלתו לעולם כו', ויזכה לו בעוה"ז דבר המספיק לו כמו שזכה לכהנים וללויים, הרי דוד ע"ה אומר⁹¹ (שיהי') ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי".

(90) קדושים יט, יז.
(91) תהלים טז, ה.

(89) טושו"ע יו"ד וסרמ"ו. הלי' ת"ת
להרמב"ם פ"א ה"ח. לאדה"ז פ"ג ה"ד-ה.